

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstro-Ogrsko: za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razmerno; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računani naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 vin.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptujju, gledališko poslopje Štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 17.

V Ptujju v nedeljo dne 26. aprila 1908.

IX. letnik.

Nabirajte jubilejne marke!

Kakor znano so izdane v proslavo cesarjevega jubileja posebne poštne marke. Mi prosimo, da nam pošljejo naši somišljeniki že rabljene te poštne znamke. Za veliko število teh znamk dobimo gotovo svoto denarja, ki se bode porabila v napredne šolske namene. Nabirajte torej jubilejske marke in pošljite jih uredništvu „Stajerca“.

Kruh in kamenje.

Ko bi ostal enkrat med slovenskimi pisatelji pošteni mož, ki bi tej puhli javnosti v obraz povedal: Ali se ne sramujete? Ljudstvo prosis tresočimi se rokami za kos kruha in vi prvaki mu pomolite le — kamenje!

Tega treba povedati! Tako mali, skromni, v kulturi zaostali in gospodarsko revni narod kakor slovenski se ne more oživiti in razvijati na podlagi praznih besed in zvonečih obljub. Ako je res, da slovensko ljudstvo propada, potem je istotako res, da so temu edino izvestni „voditelji naroda“ krivi, naj se imenujejo potem „liberalce“ ali „klerikalce“, „kmetake zvezarje“ ali narodne strankarje... Na gospodarskem, na duševnem in na političnem polju propada slovensko ljudstvo. In zakaj? Povedati je treba zakaj; odkriti treba rane, ki se gnobjijo na ljudskem truplu in ki jih zamanj skrivate pod rdeče-plavo belo zastavico!

Zakaj?

Številke kažejo, da se na Spodnjem Stajerskem vsako leto razmeroma še enkrat toliko kmetjskih posestev sodnijsko dratbenim potom proda nego na Zgornem nemškem Stajerskem. Številke dokazujejo, da se mnogo več slovenskih kmetov in delavcev „čez veliko lužo“ v Ameriko izseli, nego nemških. Kje tiči krivda? Mi vemo, da je nepokvarjeni slovenski kmet in delavec priden, delaven, skromen. Ljudje sami ne morejo biti temu krivi. Kdo je kriv, da je pri nas že „dober kmet“, kdor ima 6—8 glav živine, medtem ko se smatra na Zgornjem Stajerju in na nemškem Koroškem kmeta za „kočarja“, ako ima „le“ 20—30 glav živine? Kdo je kriv, da je naše domače sadjerejstvo do skrajnosti zanemarjeno? Kdo je kriv, da ima druge zadnji rudarski „zajbrove“ večjo plačo nego pri nas najstarejši „hajer“? Kdo je kriv, da se sadi pri nas mesto sadja trnje, da prodaja kmet svojo živino raje judovskemu oderuhu nego bi jo prignal na sejem?

Ako želimo na ta vprašanja odgovora, moramo malo domače naše razmere pregledati. Kaj vidimo v naših krajih? Vsake tri korake daleč opazimo napis te ali one „posojilnice“, tega ali onega „konzuma“, te ali one „narodne štacune“. Iz teh prvaških „posojilnic“, ki bodejo pričele v kratkem pokati, da bode groza, kar nam preokujeta že slučajna v Šoštanju in sv. Jakobu v

Rožni dolini, dobiva ljudstvo denar po oderuško visokih obrestih in nezasišano ostrih pogojih. Nobenega oblastnega nadzorstva nimajo ti prvaški denarni zavodi, člani predstojništva so večinoma nezmožne figurice v roki posameznih prvaških mogotcev. In — iz „narodnih obzirov“ mora jemati slovensko ljudstvo v teh prvaških zavodih denar, katerega bi pod veliko bolj ugodnimi pogoji pri naprednih šparkasah dobilo. Istotako iz „narodnih obzirov“ mora slovensko ljudstvo, nahujskano po politikujočih kaplanih, kupovati v zakotnih „konzumih“ in „narodnih štacunah“ za dobri denar slabo blago. Tisočaki krvavega ljudskega denarja so se izgubili v času velikih polomov spodnještajerskih duhovniških „konzumov“. In vse to iz — „narodnih obzirov“! In ravno tako iz „narodnih obzirov“ mora slovensko ljudstvo podpirati edino prvaške odvetnike, ki dostikrat nezasišano „maslno“ računajo. Iz „narodnih obzirov“ mora vhogi klerikalni delavec plačevati visoko doneske v „krišćansko-socialno zvezo“, v svoje „stokovno“ društvo, za „vbogega jetnika“ v Rmu, za zamorčke itd. Iz „narodnih obzirov“ mora kmet sredi v najhujšem delu hoditi po „božjih potih“, pustiti sinu in hčerki upravljati čas ter denar po „Marijinih“ in „mladeniških“ društvih, za slavnosti in „teatre“... Ali je čuda, da je potem to ljudstvo revno, do kosti izmorgano, da strada, da trpi lakoto, menda tudi iz „narodnih obzirov“. In naprej! Računajmo k temu gospodarstvo prvaških občinskih in okrajnih zastopov, — vsako leto višje, neznosne doklade in vsako drugo leto ta ali ona prvaška tatvina. Slučaje, kakor smo jih žalibog doživeli na Turškem vrhu, v Ljutomerju, pri okrajnem zastopu v Celju, v sv. Jakobu v Rožni dolini itd. pritisnijo za leta na denarni žep ljudstva. Računajmo nadalje k vsemu temu še fehtarije za „narodni sklad“, za papeža, za nove cerkve za cerkvene stole, za zvonove, za bernjo in bogve za vse še kaj, — nadalje sleparije pri štolnini, račune gotovih prvaških odvetnikov itd., — potem bode mo skoraj razumeli vprašanje: za kaj proda kmet zeleno grudo svojih očetov in odhaja v Ameriko in za kaj je cilj ljudstvu beraška palica.

In kako je na duševnem polju? Koliko gospodarsko koristnega čitiva je dalo prvaštvo že ljudstvu? C. k. kmetijska družba izdaja svoje liste, — razven tega pa je edino naš „Stajerc“ res mnogo gospodarskih članke prinesel. Prvaki so dali ljudstvu edino „Mohorjeve knjige“, ki pišejo raje o nogah kitajskih žensk, nego o gnoju, in — molitvenike vseh vrst in cen. Dobro, naj slovensko ljudstvo le moli. Ali poleg molitve je zapovedal Bog tudi delo! In slabo, žalostno je delo, ki ne temelji v znanju. V nemških krajih čita kmet gospodarske časnike, da se podučni o cenah poljskih pridelkov in živine, da ve prodajati in kupovati. Delavec je naročen na svoj list in čita knjige, potom katerih se izvežba, da zamore zboljšati svoj položaj. Pri nas spijo vsi, — pri nas velja gealo, da je greh, čitati in misliti! Mnogo je še kmetov, ki pravijo n. p.: „Moj oče ni poznal umetnega gnoja in zato ga

tudi moj sin ne sme rabiti“. Naš kmet dostikrat ne ve, kako bi dobil ovi za dčenažo in pusti svoje travnike raje v močvirju, nego bi se podučil iz dobrih časnikov. Kamor pogledamo, vidimo trnje namesto sadnega drevja. In ako že najdemo košček sadonosnika, potem je gotovo drevje napačno nasajeno, pohabljen in od mrčesja uničeno. Koliko časa smo morali pridgovati, da se da peronospere nevarnost s škropljenjem omejiti! Koliko časa smo vpili, da so umetni gnoji potrebni! Kmet ni ališal, — kajti prebiral je „Mohorjeve“ pobožne knjige, mesto da bi se gospodarstva učil...

Pošteni slovenski rodoljubi nas bodejo razumeli in priznali, da imamo prav! Mesto znanja nemščine dalo se je ljudstvu pesni ala „Haj Slovani“, — mesto brizgalnice proti peronosperi se mu je dalo slovensko trobojnico, — mesto poduka v gospodarstvu navduševalo se je revne ljudi za boj proti nemškim uradnikom, — mesto dobre živinoreje poživinilo se je ljudstvo, — mesto dobrih šol se mu je dajalo „teatre“, — mesto božje besede pa politično hujskanje...

In zdaj vprijejo, da slovensko ljudstvo propada. Sivolasi berač je stal ob durmi graščne in prosil miloščine. Vratar je prišel in mu podelil — kamenja na mesto kruha!

Ta vratar je slovenski prvak, — ta berač pa je izmorgano slovensko ljudstvo!

Politični pregled.

Skupni državni proračun za leto 1909 ostal bode, kakor poročajo listi, v splošnem nespremenjen. Samo vojni proračun bode za znatne svote zvišan. To je posledica zahtevanega zvišanja ofic rskih plač. Poleg tega zahteva vodstvo vojne mornarice 78 milijonov, to je za 22 milijonov več nego lansko leto, za zgradbo novih ladij. Da bi se nam dače zmanjšale, o temu smemo torej samo — sanjati...

Cesarjeva 60 letnica se bode na izvanredni način praznovala. 7. maja prideta nemški cesar Viljem II. in cesarica ter 14 do 16 vladajočih nemških knezov na Dunaj, da čestitajo sivolasemu avstrijskemu vladarju osebno.

17 1/2 milijonov vojakov. Poslanec Schummeier je povedal v državnih zbornici, da bi imela v slučaju mobilizacije Nemčija 5 milijonov vojakov, Francoska 43, Rusija 4, Italija 22 Avstrija skoraj 2 milijona vojakov. Le teh 5 držav bi postavil torej v slučaju svetovne vojske 17 1/2 milijonov vojakov na noge. Posledice take vojne bi bile pač grozne!

Stanje nasadov na Ogrskem. Poroča se z dne 15 aprila, da stojijo nasadi na Ogrskem letos dobro. Poletni nasadi so že veščl i gotovi in deloma že bolj razviti nego zimski. Sadi se lucerno, deteljo za krmo, krompir in koruzo. Zimski nasadi niso trpeli škode. Tudi stanje živine je zadovoljivo.

Kako pišejo Srbi o Avstriji? Belgadski list „V. černej Novosti“ prinesel je pred kratkem članek v katerem pravi: „Ako bi Avstro-Ogrska zidala železnico skozi sandžak Novibazar, prerezala bi srbstvo v sredini Srbije bi potem nič dug ga ne preostajalo, nego da napove Avstro-Ogrski vojno. Srbija zamore postaviti 250 000